

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ७६ ग-२

Title सामुद्रिकम्

Author

Extent २३ पत्र Age सं. १-६-६१

Subject ज्योतिष

नं. ६६ म-१

साधुद्विज

100

२३ पत्ता ८

मि. ३३३३

2582a

[illegible]

सा. श्री. ओं श्रीगणेशाय नमः आदिदेवं प्रणाम्यादौ
१ सर्वज्ञं सर्वदृष्टिं सामुद्रिकं प्रवक्ष्यामि शुभ
गं पुरुषस्त्रियोः १ पूर्वमायुः परीक्षितपञ्चा
लक्षरागमादिशेत् आयुहीनो नरो नारोल
क्षरोः किं प्रयोजनं २ वामभागे लक्षनारीणां
दक्षिणो पुरुषस्य च निर्दिष्टलक्षणां ये वा
सामुद्रवचनं यस्या ३ पंचदीर्घचक्षुः ह्रस्व
चक्षुः स ह्यस्य दुर्जनं स प्ररक्तान्त्रविस्तीर्णां
त्रिगंभीरं प्रपश्यते ४ बाहुर्नेत्रां नरं चैव जा
तुना सा तथैव च स्वनयोरंतरं चैव पंचदी
र्घप्रशस्यते ५ ग्रीवामे प्रजनं प्रष्टुं ह्रस्वजं य
च ह्रज्यते ह्रस्वानियस्य चत्वारि पूजा माप्नो
ति मय नरः ६ स ह्यस्य पांगुलिपञ्चांगिकेशा

म्रियदशनास्तथा चतःसूक्ष्माणियेषांस्तु
 स्मिनरादीर्घजीविनः ७ कक्षाकुक्षिप्रवत्
 अक्षराण्कंधललाटिका सर्वभूतेषुनिर्दि
 श्युषुद्रुन्नप्रशस्यन्ते ८ पाणिपादतलो
 रक्तोनेत्रांनारिणरवास्तथा तालजिह्वा
 धरोष्ठोचसप्ररक्तोर्ध्ववान्भवेत् ९ उरः
 शिरोललाटचत्रिविस्तीरां प्रशस्यन्ते स्व
 रसत्त्वचनाभिः प्रात्रिगामीरप्रशस्यन्ते १० मु
 खंचाक्षशरीरश्चसर्ववामुरवडच्यन्ते तत्रा
 पिनाग्रीकाश्रेष्ठाश्रेष्ठानत्रैवचक्षुषी ११
 नस्त्रीत्यजनिरेक्ताक्षनाप्यकनकपिंग
 लं दीर्घवाहुनचैश्वर्यंनमोसोपाचिनंसुरवं
 १२ उरोविशालो धनधान्यभोगीशिरो

सा. डी. विशालोत्पपुंगवश्च कद्याविशालोवहुपु
२ त्रदाराः पदेर्विशालं सततं सुखी स्यात् १३ च
तुः स्नेहेन सौभाग्यं पादस्नेहेन भोजनं त्वचा
स्नेहेन सौभाग्यं पादस्नेहेन वा धनं १४ अतः
कर्म कटिनो हस्तौ पादाश्च धनं कामलौ यस्या
प्राणी च पादौ च स नरः सुखमेधते १५ दीर्घ
लिङ्गेन दारिद्र्यं स्थूललिङ्गेन तुः खिदः कृश
लिङ्गेन सौभाग्यं सूक्ष्मलिङ्गेन भूषणं १६
निसा मुद्रके प्रकृत्य लक्षणां कनिष्ठां गुलिम्
लाभ्य रेखा गच्छति तर्जनी आविष्टि त्राणि वर्या
णि शतमायुर्विनिदिशेत् कनिष्ठां गुलिं प्रदे
शश्च रेखायां च प्रगच्छति रेखाभिः बहुभिर्क्ते
शस्वत्प्राभिर्धनदीनता रेखा चतुष्टये सौख्यं

वहु रेखादरिद्रता १८ अंगुष्ठोदरमध्यस्थो
जवोयस्यविराजते उत्पन्नभक्तकोजीवस
नरः सुखमेधने २. अतिमध्यातिकीर्ति
अविक्रान्तोति सुखीतथा अतिस्निग्धा।
मृदुष्टिः स्यात्स्वाल्पायुश्चाविनिदिशेत् २१
महाकरार्मिहना शायमहापादो दरस्तथा
सुबाहुदुडितो त्रीश्रुतेनरादीर्घजीवतः २२
इति सामुद्रिके पुरुषलक्षणा प्रथमोऽध्यायः
१ अतः परं प्रवक्ष्यामि देहावयवलक्षणां त
त्र पादतल्पश्च यथा सर्वज्ञभाषितं २३ अ
स्वेदीयाटलोस्निग्धो गुलीकमेन्तुतो मृदु
उदमोन्ता अनखो गूठ गुल्फोपादोन्तरांगु
भो २४ इति चरवालक्षणां सूर्याकारस्तथा

सा०

३

मुलावक्राशीनाशिरायतासस्वेद्याडकार
रूढाचररौस्त्वनिनिदिताः २५ नरेवेस्त
दीप्तिसंयुक्तैः संहितैश्चरणीस्तथा कूर्मैर्नि
नेश्चरन्तेश्च पुरुषास्तु नराधिपाः २६ अं
गुह्योविपुलो येषां न नरादुःखभाजनं किं
प्रयतिविपुलां गुह्यास्तथा चाधमगमिनः
२७ उन्नतैश्च समस्तैर्गौरशितैस्करवभाजि
नैः कृत्तैरन्तेस्तथा ताम्रैर्नरेवैर्तैर्गुणैरगिध
यः २८ यस्य प्रदेशिनी दीप्ती अंगुष्ठाव्यति
क्रमेत् स्त्रीभागं लभते नित्यं पुरुषो नात्र संश
यः २९ मध्यमार्थानुदीर्घायां भार्यास्थानि
विनिर्दिशेत् अनामिकां तु दीर्घायां विद्यात्
भोगी भवेन्नरः ३० सा च कुस्वा भवेद्यस्य त

विद्यान्तरदारकं यस्यप्रदेशिनीसूत्राभ
 न्नैवकानिष्टका ३१ हस्ताभोगाविक्रेशा
 यांगुल्यादीर्चाप्रदेशिनी समानमध्यमा
 प्रेक्षाप्रेक्ष्येदीर्चकानिष्टका ३२ असहि
 नानीहस्ताभिरंगुलीर्मल्लमानवः दोर
 स्मेवमासकर्मवासामुद्रवचनंयथा ३३
 अंगुलोपि समाः दीर्घाः संहताश्चसम्पन्नताः
 येयां प्रदक्षिरागवार्त्ताः पार्थवास्तेनसं
 शयः ३४ इतिसामुद्रकेयादांगुलीलक्षणां
 नरवैः प्रेतैश्चब्रह्मैतनरादुःखभाजिनः ते
 दुःशीलाकुतलोपाकाभभोगाविवर्जिताः ३५
 नक्रैस्तेः स्फटिर्नैस्पृष्टैर्नरिवदारिद्रभाजनं
 महापापाविकुर्वति परुषाहरिर्नैर्नरवैः ३६

स्वा

१

५५.

सां.

४

इंद्रगोमयसंकात्यैः नखैर्भवति पार्थवः
नाम्नेन नखैस्तप्येऽप्युप्राप्नुवतीति ह मानवः
३७ वल्लिश्चनयेऽप्युप्राप्नुवतीति शुभगोम
वेत स्निग्धैरुपचैतेस्ताम्नेन नखैर्भवति भूय
नि ३८ इति सामुद्रिकेन खलदरां धानि
नस्तदंगं जंचारजातो मृगजंचका दीर्घायुः
स्थूलजंचारव्याव्याच्च जंचा धनकीर्त्तिप्रदा
यकाः रोमयुक्ता च जंचा च दारिद्र्या पिरुतति
मृगालसमजंचायां लक्ष्मीस्तसां प्रदायते मी
नजंचातां स्वयं लक्ष्मीं नित्यं भाग्यविवर्जितां स्थू
लजंचा च स्तूमा च श्रियं भजति मानवः उष्ट्रज
चांतराये च नित्यं भाग्यविवर्जिताः ४२ काकज
चांतराये वा स्तेषां राज्ञां विनिर्दिशेत् दुःखल

शो

स्तं जायते सत्यं सै गितं ५ जायते वल्वः कस्त
उः स्वता स्वसद्वर्हि २ रामाद्वतद्वरायुत्तमा
नामराजलस्यव स्वविदुः स्वतावत्तयधना
होयनसरायभ ३ इति का धीरलताया विस्ती
सगाद्वतवापुसा शुभास्तिरधमरायनो रिकि
व्याचमपापका कदिसिद्धद्वरायका ४५ त्र
व्यवहारमलया वकाययवातशोभना इति
कादिकलताया वद्वरायनरा धान्यद्वतमराद
रकात्रिभः मंडकतद्वराययत्तवमरापायका
नवकर ६ व्याचारायग पालिभमरायलद
द्वमधमा वरासतद्वराययत्तवमरापायका
द्विमान ७ इति द्वरायका वद्वला चानिपा
मोदुल्लगति इमं द्वापुसापुने इमं गवेरसा

द्वनवान्मो जयवात्से वसन्तः परिकीर्ति त्रुः १०२ पं १
पद्मपत्र निभं यत्पदेलिभक्ति शो गितं

[illegible]

शो

रक्तं जायते सम्य सै गितं ५ जायते वल्वः कस्या
उः खला स्यात्तद्वहिर र समावृत्तं दृश्यते यत्पत्न्या
नग्नं स्यात्तत्पत्न्या च सम्बन्धुः सितान्ति यत्पत्न्या
सितान्ति स्यात्तत्पत्न्या च इति काथीर लक्षणं विस्ती
सगिः स्यात्तत्पत्न्या च शुभास्तराधमशक्यते सितं
व्याच्यमानं पत्न्या कदित्ति दृष्टं दृष्टं का ५५ त्रि
व्यवहार नर नर्या च का दिय स्यात्त शोभना शो
काट कल तारा च दृष्टं दृष्टं दृष्टं दृष्टं दृष्टं दृष्टं
रक्तान्तिभः सितं कल तारा यत्पत्न्या स्यात्तत्पत्न्या
नग्नं स्यात्तत्पत्न्या च स्यात्तत्पत्न्या च स्यात्तत्पत्न्या
सुधमा स्यात्तत्पत्न्या च स्यात्तत्पत्न्या च स्यात्तत्पत्न्या
सितान्ति ५५ इति दृष्टं दृष्टं दृष्टं दृष्टं दृष्टं दृष्टं
श्रीसुतामि सुतामि सुतामि सुतामि सुतामि सुतामि

इतवान्ति गय वान्ति व सन्ति पर कीर्ति च ५५ पं १
पञ्च यत्र निभं यत्पत्न्या च दृष्टं दृष्टं शो गितं ५५

एषीपरितिक्रियामप्युत्तरोभना १ इति
 एषलतारा विवर्गकाचिरेगुल्फः ताय
 सप्तकलत्रप्रिया विवर्गगुल्फाकारा साति
 तयः सुवमघन १ अतपादलतारा कक
 नचास्थलनचायचरातजचका अजि
 रसापानायवधवामयस्तथा १ इति
 नचाालतारा कसपस्थमगायचकासास्ति
 यस्तथागत घनमान्यवगासावतारा
 १ नवातीभवेत् १ विमामचातकीचचतारासा
 वरागायत सारिङ्गवमाभासावगायाव
 निदिशान १ उजतदादगापासतानुपवकी
 १ भवेत् वामावतमगायाचसाचकन्या अस्त्यति
 १ ममपादलतकाशरुहायुक्त

च

६८
 ५५.६.

[illegible]

सौम्यो सा प्रिया नानि प्रभवाः ॥ ४ ॥ इति सततलक्ष
 रणं संवदा प्रीव वाचं दीदारिद्र्यं स्वपानं प्राकु
 तं स्य नागशिखिगारीदीची सायुतं वंत्पवः ॥ ५ ॥
 यस्य प्रीवा सद्रव्या स्याद्विद्यात्रयसमीपितः ॥ ६ ॥
 तस्य नागशिखिगारीदीदारिद्र्यमगशिनी नंदो ॥ ७ ॥
 ददिरागाचर्निसंकाशासोभारयेनाधिक्ता
 वेन ॥ इति प्रीवालक्षरां ॥ ८ ॥ इति द्वाविंश
 नारीसां भवेत्संख्यं गनी ॥ निर्यचवत्त
 पुनः सद्रव्या नानि गहिनी ॥ ९ ॥ स्वेतजीका
 आवेत्सुद्रव्या नानि गहिनी ॥ १० ॥ स्वेतजीका
 याकलहो नित्यं वंश ॥ ११ ॥ विनिर्दिशोत्त
 ॥ १२ ॥ विनिर्दिशोत्त
 ॥ १३ ॥ विनिर्दिशोत्त

५५

५०

५५. ६.

न

सं. ६. नास्यस्यमोक्षने १ इतिगालुलदारां १

१७ वामाह्यायाममयनिरतास्योलिभामिदः

मासंकोशमवाधोनिर्लिचुस्तेतासमाशु

भा १ इतिदंतलंदारां रसमशोचासिलं ५

वैद्ययसीओषुपुष्टोपनः विद्यमोचानि

स्योलोचपुनिद्वीचनिनाभिवत् १७ यस्या

रक्त= ओषुष्टयंसासमयुक्तसमपुनः संसास

दलाशुकासमसिष्ठयकांरिरागी १ इतिव

पुलदारां दीर्घेरागनासिकमग्रागनाशोभ

वनिकोविनी इवेनत्तु द्विष्टासिष्टा १७

कर्मकरीभवेत् १ विपदानासिको

केधवसाचयापुनि नीनि चैरगाव

नीरिरोमसमपुनः १ इतिगालु

ने=

कालक्षरां विंगल्लभाभवितासीअप्रिया
साचभायमिती दुःशीलासाचविजेयादुः
शीलंजायनेपुनः १ कलदासाचविजेया
तासीलक्षरावदिभिः २ इतिनेत्रलक्षरा
यस्यास्तुहस्तमायांगंदुभवानिकूपकः
नसाभन्तागदहृतिहेतुवधेदाकामचारि
रिती १ इतिगंडलक्षरां वस्यास्तुहस्तमाया
यांगंदुभवानिकूपकः नसाभन्तागदहृति
हेतुवधेदाकामचारिसी १ इतिगंडलक्ष
रां इतिनीयाचंदुसंकाशांभूयंगंसमना
का (अदन्तांमज्जिभिः प्रीतिवारापत्यसंयत्क ३)
रीमका १ इतिअप्रियालक्षरां प्रयुक्त
वदसकायांउपपद्यमानेइत्ययस्यामुपक

६८

सु. ८.

सं० ६
१८

दीप्तं वसात्मलीदतिप्रोदति २ यस्यासुखं
सुखं यामुं ह्यं यामुं वलयांस्तस्याभिगं ३
यामुं ह्यं तस्याया दो वाहुमं चास्तयवच ४
२ इति पुंस्वरुत्तरां यस्यासुखं ह्यं तस्याया
यां ललाटे निलं को भवेत् वाहुमानस्यैवा
मीमांसाधयत्ययमाद्यति २ ललाटे विवलं यं
यस्यापारीररोमवर्जितं विमलं सुखं यं
क्रां पुंसो रन्ध्रधनप्रदा २ यस्यासुखं रोगलला
गिललाटे सुदरभगं सगपिमापपि न सुखीणि
सुसुखं दो वरपति ३ ललाटे सुसुखं ह्यं तस्या
उदरे देवरांतया भगवति च भगवत्पुत्रं च
कन्यापरिवर्जयेत् ४ इति ललाटलक्षणं ५
सुखलं केशायां नृपिमां दीर्घकेशाधन

दो

15. 5.

सां. ६.
१६

न स्यात्तां परि वर्जयेत् ^१ विरहितस्तथाव
तैश्चिह्नानामवनिर्गतां पदपुनरुक्तमनेषु
सोऽपिः खित्वा न कुतश्च पुनः २ यथाप्यवर्तते न
वेषस्य वा मायादि शि मस्तके ३ न स्यात्तां नि
प्रकायते कामलाकरवर्तिनी ४ इति यथाप्य
कालक्षरां यस्यारोमाणि जं चायां मुखे
यि कुजं भेज् यस्याभिमुखस्तथावर्जसनासि
मिव शोभता १ उद्धर्तपिंडकायाचुवराह
स्वरोमका २ यपिराज कलेजानां सदा शोभ
भविष्याति २ इति रोमलक्षणां यस्यास्तु
हृदये लारी रिक्ता भास्तिलको भवेत् तां
नैवैव रक्तातां सान्नारी प्रोभवा भवेत् ३
तलने विनिर्गतां पदनिर्गतां वंशं वनिर्गतां ४ पुन

त्रये प्रह्लादमचनया कान्वाचमय ३ ततो
 वासुचदस्तमलां धनं निलकापमं विप्र
 वैधव्यमात्रा निजायते प्रातिदुःखिना ३
 विनिलां धनलक्षणां यस्यां गमनमात्रेण
 भूकं यो प्रजायते सर्वत्र वैरजवस्यासंभु
 द्यचनयथा १ कपनोचदस्तो यस्य भुवतो
 वीभवतो यदि धनं धान्यविहीनस्य १
 विदो रिद्धदायिनी ३ मृदंती मृदुमेष्टा च
 मृगादी च मृगोदरी हसगं न्यासमागारी
 राजपत्नी भविष्यति ३ इति गान्धिलक्षणा
 हासस्यामाचयागादी गणं पक्वसुप्रभा
 स्निग्धा गान्धिलक्षणा च साना रिलभति ॥
 स्वरं १ इति दहलक्षणां ललाटे १ ३

४.
 ५. ३.

सा. द. १०. यस्याह स्मिन्निर्लकमुत्तमं पंचसोज्ज्वलयेत्पुत्रा
नृधनध्यान्यसमाकुला १ यस्याह लुचसमा
नीयाललाटस्त्रिस्तिकी भवेत् वीर्यमोना
सहस्रस्य भ्रम्य यन्मो विनिर्दिशेत् २ इति
ललाटलक्षणां धीर्निर्लस्यीमगंडीसमसी
त्रदशीनीपंचपत्रोपमादी विंवोद्योतं
सागज्जुधतिदमनीदक्षिणाविर्जनीमि
१ स्त्रिधांगीचिस्त्रिहीवीमदुपपुजं चमा
स्त्रिहीस्त्रिस्त्रिहीवीमदुपपुजं चमा
पत्नीहीमवनिच मुभापुत्रयुतां चनस
२ उरसिनीवीरकरप्रतिमाप्य रात्रीपुत्र
पुत्रपुत्रसदृशविपुलचरदृष्टः प्रोवा
ललाटमुरकसिमुत्तमचगूढमोक्ष

विपुलां श्रुयमानोति ३ श्रुत्वा दृष्ट्वा
लक्षणां विगादीष्टागंडाखरवास्तुल
पयोद्विकेष्टीरुदीवताप्रविश्लदशमाष्ट
स्तोत्रोत्पत्तिः १. श्रुत्वा गीतमगम
कुचमुगाविषममामनाचातिदीची
कन्यकावर्जतीयायतलखराहताडष्ट
प्रीलाचलिते २ श्रुत्वा लक्षणां श्रुत्वा
कोललाटिवाभसकेतसमन्वितः नरेड
स्वर्चभाष्याचभवत्यवममंशयः ३ श्रु
त्वा भवतीकयोलेचरोमतिवाचातिमं
त्र शोभाभिकन्यकावामोत्रयवली
धृता ४ श्रुत्वा भवतिनसेलमसमुद्रय
५. ६. श्रुत्वा श्रुत्वा भवतिनसेलमसमुद्रय

१६

५. ६.

चतसृन्नी महानखात्तया नारी सानारीडुः
 खनीमवेत् ३ आवत्तालुत्रयोयस्यालला
 टेउदरेभगे भक्षयेत्साक्षराण्णून्देवरससं
 पति ४ तदीनामाचया नारी स्वयेपत्तस्वयं
 द्वातामाचया नारी नारीनामयालनामना
 ५ ती यतामाचया कं त्या तत्तुखवंतविलो
 कयेत् अदत्तावरोपि यस्यालक्षणापर
 वाजिना ६ मत्तांपारिदायस्तधुसमुद्र
 क्चनेयुष्या मातरपितरं वापि भ्रातरं देव
 मयति ७ कन्यालक्षणांशुभिः तस्मात्त
 क्षणांशुभिः क्षयेत् शतमयमलक्षणा इत्ता
 दृष्टिप्रयावालापि तिचिन्ना नुगामिती ८
 कास्मोधिनेयवावालासालक्षणांरवापरा

४४

५५. ५.

सा. इ.

二

श्रीलक्ष्मीनारायणाय नमः
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
 दिग्गजः १. वृद्धानुमधुरालापे गौरवेणाह
 राजने योऽहं शोभा भवेदापि विंशत्याह
 तयो वनेः ११ मध्याह्नपंचविंशत्याह
 स्त्रीनदनगरं १२ इति श्रीसामुद्राचार्य
 विरचितायां पुरुषस्त्रीलक्षणां समाप्तम्
 संवत् १८८१ आश्विन प्रविष्टे २६ शुभं
 ५३५५५५ ५५५५५५ ५५५५५५ ५५५५५५
 ५५५५५५ ५५५५५५ ५५५५५५ ५५५५५५
 ५५५५५५ ५५५५५५ ५५५५५५ ५५५५५५

ॐ नमः शिवाय आत्मान्तंगिरिजामनिः
 परिचाराः प्राणाः शरीरं यदस्य ॥ १ ॥
 विषयो यमो गरुडः सति द्वा सखा धेस्त्रिः
 निः संवेमः पदयोः प्रदक्षिरा विधिः स्तो
 त्रं गिरिः सर्वांगिः सद्यः कर्म करो मि नन
 दस्य विलशं भो नृवाराधनम् ॥ २ ॥
 कालपितृभ्यां सतः हिमजलेः स्नाजं च दिव्या
 वस्त्रं ज्ञानां रत्नविभूषणं गमदां मोदां
 किं जं चंद्रनमः जानी चं पकवित्त्वपत्रं
 चिंतं पुष्पचक्षुषं नया इदीयं देवद्व्यानि
 धेपं प्रदपति संकेलितं सुवीकृतं सोवर्गोम
 गिरिः स्तरवडरवचित्रे पात्रे च तं पापं संघं
 पंचविधं पंयोदधिपुत्रं रं भाफलं पानं संघं

६२

४३
॥ ५ ॥

